

U V O D

Slikar Vilko Gecan nedvojbeno ima svoje visoko mjesto u hrvatskom slikarstvu XX. stoljeća. Njegov je status odavna potvrđen izlaganjima na svim relevantnijim izložbama, kao i zastupljenošću u svim, nažalost, iznimno rijetkim, pregledima naše umjetnosti. Pa, ipak, uloga i značenje što se pridaju Vilku Gecanu ne mogu nas u cijelosti zadovoljiti. Umjetnost ovog slikara nije, naime, pročitana i stvarno valorizirana koliko zaslužuje. Bio je i ostao zasjenjen veličinom svog bliskog prijatelja Milivoja Uzelca, iako za to nije bilo stvarnih razloga. Njihovo prijateljstvo nije homogeniziralo njihovu umjetnost. Štoviše, upućivalo je na razlike. Ali te razlike nisu nikada bile dovoljno prihvaćene i stoga su na isti način ostali nerazjašnjeni i jedan i drugi. I Gecan i Uzelac.

Gecanov prekid školovanja zbog rata i, što će biti osobito tragično, prekid aktivnog slikanja zbog Parkinsonove bolesti, koja se pojavila u trenutku pune njegove umjetničke zrelosti, bit će presudni ne samo za formaciju njegove umjetnosti, već podjednako i za njezinu sudbinu. Doba pune stvaralačke snage ovog umjetnika zbijeno je u svega dvanaestak godina. U razdoblju od 1919. do 1931. Gecan nije samo stvorio veliku količinu relevan-

tnih djela, već je u to iznimno kratko vrijeme doticao i apsolvirao nekoliko različitih poetičkih načela. Kretao se od ekspresionizma do kubokonstruktivizma, od »nove objektivnosti«, do neprogramatskog vida ekspresivnosti. Razvijao se također u rasponu od tehničke nesigurnosti do virtuoznog poznavanja medija. I u svakom je segmentu bio prepoznatljiv, izvlačeći i iz objektivno prisutnih nedostataka, korist za svoju umjetnost.

Gecanovu bismo umjetnost s mnogo razloga mogli smatrati fragmentarnom, kao što je to slučaj s Račićevom, Kraljevićevom ili Steinerovom. Onim, dakle, umjetnicima čije je djelo prekinula smrt. Gecanovu je umjetnost prekinula bolest, koja baš i nije za slikara bila mnogo manje tragična od same smrti. Jaki tremor ruke i djelomična oduzetost limitirali su sve njegove mogućnosti normalnog umjetničkog djelovanja.

U radu na ovoj knjizi pomogli su mi mnogi. Ponajprije Radovan Ivančević koji je prvi čitao pojedina poglavlja ovoga rada i njegove dragocjene primjedbe bile su mi od velike koristi. Neki savjeti Ivanke Reberski i Vladimira Markovića značili su mi vrlo mnogo. Posebnu zahvalnost dugujem Institutu za povijest umjetnosti, koji je vlasnik dijela snimljene građe koju sam ovdje koristio i koji mi je omogućio obilazak zbirki izvan Zagreba u kojima se čuvaju djela Vilka Gecana. Posinak Vilka Gecana g. Zdravko Savić i njegova supruga Milica dali su mi na uvid svu građu koju čuvaju u slikarevoj ostavštini, a svojim su mi informacijama omogućili da se поближе upoznam sa slikarem i izvan njegova djela. Konačno, zahvalnost dugujem i nakladniku Matici hrvatskoj i urednici Jeleni Hekman koji su mi omogućili objavu ove knjige. Stoga im se svima još jednom najsrdačnije zahvaljujem.

U Zagrebu, lipnja 1997.

Z. M.